

Imrich Kružliak

(* 1914 † 2019)

Imrich Kružliak sa narodil 8. decembra 1914 v Detve. Už ako mladý chlapec bol aktívny v katolíckych a neskôr i v politických a kultúrnych kruhoch. Paradoxne, pozná obe strany režimov, ktorých hlavným pracovným nástrojom bol strach a výsledkom nesloboda. Najprv ako vedúci Úradu slovenskej tlače počas vojnového Slovenského štátu pomáhal šíriť ľudácke myšlienky, aby potom bojoval proti komunistom ako člen Demokratickej strany. Práve kruté zaobchádzanie zo strany komunistov ho primälo k tomu, aby sa z krajiny strachu a neslobody vydal smerom na západ. Fingovane využil silvestrovskú nepozornosť pohraničnej stráže a dostal sa na západ, i keď za obrovskú cenu rozpadu jeho manželstva. Pod pseudonymom Anton Prokop viedol kultúrnu časť rádia Slobodná Európa. Po páde režimu sa vrátil naspäť do vlasti. Tu sa opäť dostal do prostredia boja so strachom, keďže bol jedným z poradcov Michala Kováča. Ale to je už príbeh ďalšej kapitoly slovenských dejín.

 podcast

 príbeh

Aktivita 1: Bojte sa!

Cieľová skupina:

študenti strednej školy

Časová dotácia:

6 vyučovacích hodín

Téma:

príbehy 20. storočia, socializmus, propaganda, strach

Cieľ:

Spoznať formy strachu v spoločnosti. Naučiť žiakov komunikovať s verejnosťou. Analyzovať strach ako mocenský nástroj diktatúr. Podnietiť u žiakov pozitívne myslenie.

Pomôcky:

papier, čiapka, flipchart, výkres, písacie potreby

Postup:

1. časť: Každý sa niečoho bojí (45 minút)

- V miestnosti vytvoríme také podmienky, aby každému žiakovi/každé žiačke prislúchal jeden stôl tak, že si navzájom nebudú vidieť do svojich prác.
- Učiteľ/ka položí žiakom otázku: Čo vo vás vyvoláva strach? Žiaci píšú odpovede anonymne na papier. Učiteľ/ka vysvetlí, že nie je dôležité, o akú formu obáv ide. Odpovede žiaci vhadia do čiapky. Učiteľ/ka ich postupne číta a zapisuje na flipchart.
- Následne si celá trieda prečíta príbeh pána Imricha, vypočuje prislúchajúce nahrávky a žiaci odpovedajú na otázku: Z čoho mohol mať strach pán Kružliak? Učiteľ/ka zapisuje odpovede na flipchart.
- Každý zo žiakov dostane výkres a papier. Ich úlohou bude znázorniť strach buď na výkres vo forme obrázka alebo na papier vo forme básne.
- Je dôležité, aby si žiaci navzájom nepozerali do výtvorov a aby učiteľ/ka nechodil/a pomedzi žiakov.
- Po ukončení práce svoje výtvory poukladajú na kôpku bielou časťou nahor. Učiteľ/ka vytvorí v areáli školy výstavu z týchto anonymných obrázkov, respektíve básní.

2. časť: Strach je najlepšia propaganda (45 minút)

- Žiaci sú rozdelení na dve časti. Jedna bude predstavovať nacistický režim, druhá komunistický.
- Každá z týchto častí sa rozdelí ešte na ďalšie tri skupiny. Jednotlivé skupiny dostanú za úlohu vyvolať strach v imaginárnom obyvateľstve prostredníctvom plagátu, novinového článku a teatrálného prejavu na verejnosti. Každé skupine bude pridelený jeden takýto nástroj strachu.
- Svoje práce prezentujú pred ostatnými žiakmi a ostatné skupiny hneď vyjadrujú svoje pocity z videného či počutého.

3. časť: Čo máta(lo) TEBA? (180 minút)

- Žiaci sú rozdelení do dvojíc. Každá z dvojíc dostane za úlohu vytvoriť v uliciach anketu na otázku: Čoho sa bojíte? Pri obyvateľoch nad 60 rokov dodajú aj druhú otázku: Čoho ste sa báli počas socializmu?
- Pre dôveryhodnosť prieskumu a otvorenosť respondentov je dôležité, aby mali žiaci na sebe identifikačné školské tričky a aby pred opýtaním sa správne vysvetlili respondentom dôvod ich oslovenia.
- Žiaci nech nevynechajú ani tie najmladšie vekové skupiny. Spytovať sa budú v jednom čase v rôznych častiach mesta po dobu dvoch hodín.
- Trieda si zosumarizuje anketu. Na flipcharty, ktoré budú rozdelené na odpovede detí, tínedžerov, ekonomicky aktívnych ľudí, dôchodcov a odpovede z čias socializmu, zapíšu výsledky. Flipcharty pripoja k tým z prvej časti úlohy.

Reflexia:

Žiaci sa zamýšľajú nad nasledujúcimi otázkami: Je stále strach nástrojom politického boja? Máte pocit, že dôvody vášho strachu sú opodstatnené? Pri pohľade na dôvody strachu jednotlivých častí obyvateľstva viete povedať, v čom sú najväčšie rozdiely? Sú dôvody strachu, ktoré mali ľudia počas totality, podobné s tými dnešnými?

Aktivita 2: Nesloboda

Cieľová skupina:

študenti strednej školy

Časová dotácia:

11 hodín + čas s pamätníkmi

Téma:

príbehy 20. storočia, socializmus, nesloboda, ľudské práva, archív

Cieľ:

Naučiť žiakov pracovať v archíve. Podnietiť u nich túžbu nájsť pravdu. Ukázať im rozdiel medzi jednotlivými spoločenskými zriadeniami. Vzbudiť u žiakov záujem o regionálnu históriu.

Pomôcky:

papier, farebné lepiace kocky, počítač, tlačiareň, kamera

Postup:**1. časť: Je to moje právo!? (60 minút)**

- Učiteľ/ka rozdelí tabuľu na tri časti a zadá otázku: Ktoré prvé slovo si predstavíte pri pojme „nesloboda“? Žiaci napíšu na farebné štvorce svoju odpoveď a nalepia ju na prvú časť tabule. Učiteľ ich potom prečíta.
- Rovnaký postup je aj pri ďalších dvoch otázkach: Čo bolo počas socializmu zakázané, čo je teraz povolené? Čo by ste ešte chceli, aby bolo povolené?
- Učiteľ rozdelí žiakov na tri skupiny. Každá z nich bude stvárňovať jeden z druhov spoločenského zriadenia – anarchiu, totalitu a demokraciu.
- Úlohou každej skupiny bude, aby si žiaci naštudovali základné princípy daných pojmov a na základe nich si vymysleli modelovú situáciu, ktorá by sa mohla odohrať v danom spoločenskom systéme.
- Popri tom žiaci reagujú na každú skupinu, nakoľko by bola možná situácia z iných dvoch skupín v tej ich.

2. časť: Čo sa babe chcelo, to sa babe prisnilo (300 minút)

- Žiaci sa vydajú na bádanie do archívu. Ak sú v meste, kde je viac týchto inštitúcií, môžu sa rozdeliť. Ich úlohou bude zistiť, čo sa písalo v novinách o ľuďoch a akciách, ktoré boli označené ako protištátne či podvracajúce režim.
- Špeciálne nech si zapíšu udalosti, ktoré sa udiali v ich okrese či veľmi blízkom okolí.
- Učiteľ pred vstupom do archívu rozdelí žiakov do dvojíc a každá dvojica dostane na bádanie určité časové obdobie. Taktiež dbá na to, aby si žiaci správne bibliograficky zapisovali články, ktoré získajú.
- V škole si svoje zápisky či fotky upravujú do elektronickej verzie. Každá dvojica zo získaného materiálu graficky utvorí jeden dvojlist do novín a spolu vytlačia historický magazín.
- Trieda preň spoločne vymyslí aj názov.

3. časť: Ako to naozaj bolo? (300 minút)

- Žiaci si vyberú perzekvované osoby, respektíve udalosti z regiónu, ktoré našli v archíve, a to tak, aby boli dátumovo čo najmladšie.

- Navštívia archív a budú sa snažiť hľadať vo všetkých dostupných zväzkoch čo najviac informácií o vybranej udalosti či osobe.
- Opäť ich učiteľ/ka upozorní na správne zapisovanie, z ktorých archívnych zväzkov majú danú informáciu. Po návrate do školy informácie spracujú.
- Učiteľ rozdelí triedu na tri časti.
  - Prvá skupina zo spracovaných informácií vytvorí pokračovanie magazínu, ktorý trieda pripravila v predchádzajúcej časti aktivity.
  - Druhá skupina sa nakontaktuje na vybrané osoby. V prípade, ak sa rozhodli pre udalosti, budú kontaktovať aktérov spojených s tou ktorou udalosťou. Táto skupina vytvorí o týchto osobách či udalostiach historické medailóny.
  - Tretia skupina pripraví diskusiu s vybranými osobami. V nej sa zamerajú na ich spomienky na neslobodu počas socializmu, samotnú perzekúciu súvisiacu s ich odporom.

Reflexia:

Žiaci sa zamýšľajú nad otázkami: Máš pocit, že na Slovensku je nesloboda? V čom je teraz podľa teba, čo sa neslobody týka, najväčší rozdiel oproti socializmu? Myslíš si, že by si sa vedel/a postaviť socialistickému režimu? Je pre teba nesloboda akceptovateľná v prípade, že budeš mať potrebné materiálne veci pre život?